

ELŐFIZETÉSI ÁRAK:

A kiadóhivatalban átvéve:
 Egész évre... 16 kor.
 Negyedévre... 4 «

Helyben hához hozdva:
 Egész évre... 20 kor.
 Negyedévre... 5 «

Vidékre postán szállítva:
 Egész évre... 24 kor.
 Negyedévre... 6 «

TISZÁNTÚL

POLITIKAI NAPILAP

Megjelenik minden nap a hétig és
 vasárnap utáni napok kivételével.

Szerkesztőség és kiadóhivatal:
 Nagyvárad, Apáczai-utca 3.

Ászerkesztőség kérésre visszadadja
 vagy megvásárolja nem vállalja.

Előfizetések és hirdetések a
 kiadóhivatalhoz intézendők.

Egyes szám ára 8 fillér.

A husdrágaság és a gazdák.

Irta: **Haller István** orsz. képvis.

Teli van az ujság, a szóbeszéd, hogy így meg úgy, elviselhetetlen a drágaság.

A panaszra van ok bőségesen és nem is lehet rossz néven venni, sőt igen-igen helyén van, hogy mindenféle szavá teszik és keresik a segítséget. Eddig teljesen rendben van a dolog. Hanem hogy az már nálunk szokás, mikor valami baj van, akkor rendesen nem azt kutatják, hogy mi, hanem hogy ki az oka a bajnak. Vagyis bűnbakra vadásznak, hogy legyen kit szidni, gyalázní, legyen ki ellen gyűlöletet ébreszteni, legyen kit tönkretenni.

Ez a jelenség állott megint elő a drágasággal kapcsolatban is. Merkantilista körök és ujságok világgá kürtölik, hogy tisztára a gazdaközönség az oka a drágaságnak, mert: 1. nagyon felszította minden portékájának az árát, 2. nem tud úgy gazdálkodni, hogy eleget tudjon termelni, 3. s ennek dacára nem engedik meg, hogy a külföldről szállíthassanak a kereskedők korlátlan mennyiségű húst, élő állatot az osztrák és magyar piacra. Ennélfogva kiadják a harcot, hogy le kell törni a gazdákat, le kell nyomni az ára-

kat a szerb és román marhával, s az argentiniai fagyasztott hússal.

Lássuk sorra vádakat. Igaz-e, hogy a gazdaközönség srófolta fel az árakat? Nem igaz. Sem a marhának, sem a buzának az árát nem a gazdaközönség állapítja meg, bár tulajdonképpen ez egyáltalában nem volna igazságtalan és jogtalan dolog. A piacra menő gazdák nem szoktak a vásár előtt összejönni és egymás között megállapodni, hogy ma csak 12 forintért adjuk a buza mázsáját és egy fillérrel se olcsóbban. A gazdasszonyok sem állapodnak meg egymással, hogy a tojás árát darabonként 2 krajcárban szabják meg. Ilyen ármegállapító összebeszélésekről még senki sem hallott. De arról nagyon is tudunk, hogy a gabonakereskedők, tojáskereskedők, disznó- és marhakupecok összebeszélnek, hogy ma ilyen árt adnak a gazda portékájáért. És bizony az általuk megállapított árnál pár fillérrel jobbat is csak sok alkudozás után tud a gazda elérni. Az egyik ármegállapító tényező tehát maga a kereskedő. A másik tényező a kereslet meg a kínálat. Hogy ezt megértsük, vegyünk egy példát. Egy vidéki vásárra 20 marhakereskedő érkezik, akik összesen 1000 darabot akarnak venni, mert eny-

nyinek a szállítására vállaltak kötelezettséget a nagy cégeknek. A vásárra azonban nincs csak 500 állat felhajtva. Ugyebár maguk a kereskedők verik fel az árakat, mert kevesebbet kínálnak eladásra, mint amennyit keresnek megvételre. Ha az állat ilyenkor drágább lesz, erről megint nem tehet a gazda semmit. Ha megfordítva történik, s nem 500, hanem 2001 darab marha kerül felhajtásra, holott csak 1000-et akarnak venni a kupecok, akkor, miután van miben válogatni, miután többet kínálnak, mint amennyit keresnek, le fognak esni az árak. Itt megint a gazda fizet rá, de megint nem ő szabta meg az árát. Van azután még egy egész sereg dolog, ami megszabja a gazda portékájának az árát és kényszeríti őt arra, hogy drágábban áruljon, mint régen. Hiszen neki is minden drágább, mint volt. Egy hold föld valamikor 100-150 forint, ma 400, 500, sőt 1000 forint. A cselédnek nem is olyan régen 30-40 forintot fizetett, ma 70-80-100 forint jár neki. Azt a csizmát, amit öt évvel ezelőtt a vásáron meg lehetett venni 6-7 forintért, ma 10-12-ért jó, ha ideadják. A munkabér tíz esztendő alatt kétszeresére emelkedett. Már most lehet-e igazságosan kö-

„TISZÁNTÚL“ TÁRCZÁJA.

Az emberséges asszony.

Herbert Mercer.

— Lehet, hogy az én véleményem nem sokat ér — mormogta Diána — de azért a jövőben mindig le fogom azt adni. Lady Grove azt mondja: »Minden intellektuális asszonynak kötelessége szellemi függetlenségét megőrizni, ha igazában segítségére akar lenni férjének az élet nagy küzdelmében, hogy mikor a férfi igazán támogatásra szorul, ne a saját észjárását találja meg az asszonyánál, felmelegített állapotban.«

Diána és én nem régen esküdtünk örök hűséget egymásnak az oltár előtt, s azért egy kissé nyugtalanul pillantottam fel e hirtelen változás miatt.

— Mi az, kérlek: saját, felmelegített észjárása? — kérdeztem.

— Azt hiszem, azt jelenti, — magyarázta Diána — hogy nem szabad az asszonynak a férje visszhangjává válni. Független szellemi tevékenység nélkül az asszony nem is várhatja, hogy elfoglalja az őt megillető helyet, és Lady Grove azt mondja, hogy akkor az aszo-

nyi befolyás sem válhat inspiráló erővé a nemzetre nézve.

— És kérlek, kicsoda az a Lady Grove? — kérdeztem kissé szárazon, mert bosszantott ennek az ismeretlen nagyságnak folytonos idézgetése.

— Hiszen, ha én tudnám! — mormogta Diána. — Már a gótát egészen átlapoztam, de hiában. Azt akartam megtudni, hány esztendő.

— De — feleltem — te nem szeretnéd, ha a te korod is benne volna ebben a könyben?

— Méltatlankodva pillantott rám: — Persze, hogy nem — mondta — de azért minden idegen asszony korára kíváncsi vagyok.

— Hát ha a korát nem találod, mégis mi áll a könyvben róla? — tudakoltam, érdeklődést színlélve.

— Nem volt benne a neve — szölt Diána csüggedten.

— Hát akkor mit tudsz róla egyáltalában? — Mert hiszen lehetetlen, hogy olyan asszony mondatát idézgetné, a kit sohasem láttál, s a kirtől sohasem hallottál semmit?

— Persze, hogy hallottam róla — mondta Diána, s egy zöld sávós könyvet tartott az or-

rom elé. — Ezt a könyvet ő írta. A címe: Az emberséges asszony, s az egész a szuffragettekről szól.

— Akkor hát mégis csak jónak kell lennie — mormogtam kétszínűen.

Diána nem szólt, csak rám nézett. Kifejező arca van, s egyszerre tisztában voltam vele, hogy nem hisz nekem. Pár percig hallgattott, aztán megszólalt:

— Tudod-e, hogy a dolog kezd igazán komolylyá válni?

— Miféle dolog?

— A szuffragette-mozgalom.

— Annyi bizonyos, hogy igen unalmas tü-nemény — mondtam ásitva.

— Ha csak unalmas lenne, — jegyezte meg Diána — nem bálnám, hiszen az életben csaknem minden unalmas. En azt kifogásolom benne, hogy olyan demoralizáló hatással van a férfiakra. Tudod, ma már nem olyan kedvesek, mint voltak annakelőtte, sőt akad közöttük egészen kellemetlen is. Oh, nem téved értelek, drágám! — folytatta s megsimogatta a fejemet. — Csak Wenthorbékra gondoltam éppen. Ma voltam náluk. Molly telefonált ma nekem, hogy nagy zavarban van, s hogy jöjjen hozzá reggelire. Azonnal el is mentem, s természetesen, hiszterikus görcsök között találtam.

KOBRÁK cipőkülönlegességek
 raktára november 12-től

RAKÓCI-UT. VEISZLOVITS-HÁZ.

Telefon: 847. szám.

vetelni, hogy mikor a gazda számára minden drágább lett, akkor ő maradjon meg a régi olcsó árak mellett? Hiszen ha ezt a kívánságot teljesítene, akkor rövidesen valamennyi felszedhetné a sátorfáját és mehetne Amerika felé. Igenis, drágább lett a gazda eladnivalója is, mert drágább lett minden. Ha a kereskedő drágábban adja a maga portékáját a gazdának, számítania kell azzal, hogy a gazda is drágábban fogja adni az enni-valót. Ez már olyan természeti törvény, hogy hiába lármáznak ellene.

A másik vád, hogy a gazdaközönség nem gazdálkodik okszerűen és így nem tud annyit termelni, annyi állatot a piacra vinni, mint a mennyire szüksége volna az országnak. Ez a vád sem igaz így a maga nyersségében. Annyi igaz, hogy még nem gazdálkodunk olyan okszerűen, mint az osztrák és főképpen a német gazdák. De ennek sem egészen a magyar gazdák az okai, hanem az hosszú ideig uralkodott liberális felfogás, amely azt hirdette, hogy hagyjon az állam mindenkit a maga erejére, csinaljon a mit tud.

Akik azt akarják bizonyítani, hogy a gazdaközönség nem érti a dolgát és elhanyagolva az állattenyésztést, ezzel teremtette meg a drágaságot, azt hozzák fel bizonyítékul, hogy másfél évtized óta 410 ezer 381 szarvasmarhával több van ugyan, de 175 ezer 121 juhkal és 1 millió 656 ezer sertéssel kevesebb. Az állatállomány tehát fogyott. Nem akarják azonban figyelembe venni az elmúlt takarmányinséges esztendőket.

Lássuk most a 3-ik vádat. Ez úgy szól, hogy a gazdák csupa haszonhaj-

hászásból és önérdékből nem engedik meg, hogy a kereskedők korlátlan mennyiségű élőállatot hozzanak be Szerbiából, Romániából, meg fagyasztott húst Argentiniából. Hát bizony a gazdák nem egyeznek ebbe bele, mert az élő idegen állat beengedése annyit jelentene, mint megint elterjeszteni állataink közé a ragályos betegségeket, hogy a fogyasztónak egy fillérnyi hasznot hoznának. Az állat ára ugyan felszállna az idegen marhapiac versenye következtében, de a hus ára nem. Pedig nem állatot eszünk ám, hanem húst. A dolog ugyanis úgy áll, hogy a gazdák védelmezői, többek között e sorok írója is, bebizonyították a képviselőházban, hogy a husárra nem lehet befolyással a szerb vagy román marha behozatala, mert annak minősége hitvány, szállítása sok pénzbe kerül s különben is a fogyasztás 2—3 százalékánál többet alig tehet ki. Így hát nem befolyásolja a husárát. Elismerte ezt a földmivelésügyi miniszter is. A fogyasztó — akinek az érdekében látszólag beszélnek a kereskedők és nagymészárosok — tehát nem nyerne semmit. Kinek volna tehát haszna az idegen élőmarha bebocsátásából? A kereskedőknek és nagymészárosoknak. Ők tudniillik a gazdával szemben hivatkoznak az idegen olcsó marhára, hogy lenyomhassák a hazainak árát. A hus vevőjével szemben pedig megtartanak a mostani drága árakat, megint arra hivatkozva, hogy míg a hitvány szerb marha Budapestre kerül, már annyiba van, mint a drágább magyar marha. Ilyenformán becsapná a gazdát is és a husvevőt is. Vagyis a drágaságon kétszer

nyerne. Hát ezért kellene nekik az idegen marha bebocsátása, meg az argentiniai ehetetlen, félrothadt megfagyasztott hus.

A gazdák ellenségei szeretik a gazdákat okolni a drágaság miatt, de, amint látjuk, egyáltalában nincs semmi alapja a beszédüknek. Nem tudnak bizonyítani. Mi is vádolunk valakit és valamit, de bizonyítani is tudunk. Állítjuk, hogy a drágaság okai között jelentékeny szerepet játszanak a közvetítők, a nagymészárosok, vagy az ugynevezett husbárók, továbbá maga az állam és itt-ott a városok, főképpen Budapest. Maga a földmivelésügyi miniszter elismerte a képviselőházban, de különben is mindenki tudja, hogy míg nálunk a termelő gazdától a fogyasztó asztalára kerül a hus, addig négy-öt kézen megy keresztül. Kúpec, bizományos, nagykereskedő, nagymészáros, kismészáros adja kézről-kézre. Legalább 10 százalékot mindegyik akar rajta nyerni. Ez kitesz 50 százalékot. Vagyis az a 100 korona áru hus, a mit a gazda eladott, mire asztalra kerül, már 150 korona, de akár-hányszor 200 kora. Tagadhatlan tehát, hogy a sok közvetítő fölösleges módon megdrágítja az állatot, nem a gazda javára, hanem a fogyasztó kárára.

A husárok igazi felverői azonban a husbárók. Egy-két szám kell csak a bizonyításhoz. Ma a hizott tarka ökör ára 100 kilogrammonként élősúlyban 90—95 korona. Vagyis egy ötszáz kilogrammos ökör 475 korona. Az 500 kilóból értékesíthető hus legalább is 310 kiló. Ezt kiméri — átlagárat véve (miután a vesepecsenyének való 450 és a

Ugy látszik, hogy a férje egyszerűen beszüntette a havi járadékot, s nem is magyarázta meg eljárásának okát. Kijelentette, hogy a jövőben minden legkisebb szükségletéért hozzá kell folyamodnia. Hallottál már valaha ehhez fogható gaszágot?

— Talán Lady Wentworth tullépett azon az összegben, mint a mit féije neki biztosított — jegyeztem meg.

— Persze, hiszen Molly mindig többet költ, mint a mennyi a jövedelme, — felelte Diána — de ennek semmi köze nincs ehhez az eljáráshoz. Sir Henry valósággal fürdik a pénzben s nem lenne szabad ily fősvénynek lennie. Nem, az ő célja az volt, hogy Molly egészen teljesen ő tőle függjön a jövőben.

— Mennyiben? — kérdeztem.

— Molly megkért, hogy próbáljam meg-
lágyítani őt. Sir Henry, mint tudod, rokonszen-
vezik velem s Molly azt hitte, hogy jó befo-
lyással leszek reá. Így reggeli után magunkra
hagyott s én elkezdtem neki mondani, hogy
egy tönkreteszi szegény Molly életét. Persze

nagyon tapintatosan kezdtem a dologhoz, —
folytatta Diána — de ő így válaszolt: »Édes
Lady Diána, mindezért az asszonyok csak ön-
magukra vehetnek. Mindennek az az ostoba
szavazati jog az oka.« — »De, szóltam én, hi-
szén Molly nem suffragette.« — »Nem felelte
ő, de egyik napról a másikra azzá lehet s az-
tán általánosságban megvan a férfiakban az az
ézés, hogy biztossítsák magukat jóidejében, ne-
hogy egyszerre elveszítsék a talajt a lábaik
alól. En is ezt cselekszem. A feleségem le-
gyen reám szorulva. Nem bánom, akármeny-
nyit költ, de minden pennyért kénytelen lesz
hozzám fordulni.

— Egészen okos gondolat — szóltam. —
Nem csodálnám, ha sok férfi követné pél-
dáját.

— Csakis nagyon gazdag emberek tehet-
nék, — jegyezte meg Diána — mert persze
Molly most tiszter annyit fog költeni, mint an-
nak előtte. En meg is mondtam ezt Sir Hen-
rynek s hozzátettem, hogy te nem lennél képes
ilyen bánásmódra velem szemben.

— Es mit felelt ő erre?

— Nos, ha igazán tudni akarod, ezt mondta:
Szerencsétlenségre, Lady Diána, nem minden
férfi tett oly szerencsés választást, mint a ke-
gyed férje!

A laphoz nyultam, mely leesett volt a ke-
zemből. Diána is olvasni kezdett. Kis idő múlva
felajánlta nekem a könyvet. En mindig gyanak-
szom, valahányszor Diána nekem könyvet ad
olvasni. Az igazán mulatságos vagy érdekes
dolgokat nem adja ki a kezéből. Emlékszem
egy esetre, mikor egy könyvet egész nap a
kezemben tartott és szobáról-szobára hurcolt ma-
gával, hogy más ne juthasson hozzá, a mig ő
be nem fejezte.

— Szeretném, ha elolvasnád az »Ember-
séges Asszony«-t — mondta.

— Miért? — kérdeztem.

— Mert oly unalmas, hogy én nem bi-
rom bevégezni — felelte ő lekötélező mo-
solylyal.

ELITE kávéház megnyitása.

Van szerencsém Nagyvárad és vidéke intelligens közönségét értesíteni, hogy a BÉMER-téren levő **MOLNÁR** cukrászdát megvettem s annak helyiségeit a mai kor kívánalmainak megfelelőleg teljesen újonnan előkelő kényelemmel berendezve

„**ELITE**“ **KÁVÉHÁZ** elnevezés alatt f. hó 15-én kedden

reggel megnyitom.

Szives pártfogásukat kéri mély tisztelettel **KURTÁG D. DEZSŐ** kávé.

—: A hölgyközönség kényelmére kávéházamat finom szolid alapon —::

Cukrászda szerüen vezetem,

állandóan a legfinomabb torták, mignonok, úgy a reggelihez, mint az uzsonnához friss vajás sütemények, valamint minden egyéb cukrászati különlegességek lesznek kaphatók.

Kitűnő tekeasztalok, játékszobák, az összes bel és külföldi lapok elsőrendű itatok, színházi vacsora különlegességek a legfigyelmesebb kiszolgálás mellett állanak a n. é. közönség szives rendelkezésére. — Előre is ígérem, hogy minden igyekezetemmel azon leszek, hogy nagybecsült vendégeim kávéházamban kellemesen és otthonosan érezzék magukat.

legolcsóbb II. osztályu leveshus 160), 2 koronával, ez 620 korona. — Ehhez jön legalább 30 kiló faggyúért 30 korona, 45 kiló bórért, 120-szal számítva 54 korona, a zsír, bélzsigerért 15 korona, összesen 90 korona, meg 620, az 719 korona. Fizet 1889 fogyasztási adót, 2.10 korona szuródiját. Összesen 2099 korona. Ami a bevételből levonva, marad 698.01. A tiszta haszna tehát egy állat kimérésén 223.01 korona. Ez nem polgári haszon, hanem uzsora.

Végül egyik drágító ok a husfogyasztási adó, amely igazságtalan, mert az elsőrendű éleltszükségletet sújtja. Drágító ok a magas va-uti szállítási díj, állatorvosi díj és különféle oly hatósági rendelkezések, amelyek nem váltak be, — de azért még mindig érvényben vannak.

Ezekben adtuk a valódi okait a drágaságnak, amelyről a gazdatársadalom egyáltalán nem tehet. A vádakat tehát visszautasítja és áthárítja azokra, akiket illet.

A magyar delegáció.

A magyar delegáció ma délelőtt tíz órakor plenáris ülést tartott, amelyen *Láng Lajos* elnöklete alatt a tengerészeti költségvetést tárgyalták.

Rosenberg Gyula előadó ismertette először a tengerészeti költségvetést.

A haditengerészet fejlesztésében két szempont van: a külföldi államok fegyverkezése és a nemzet teherviselési képessége. Az első a másodiknak határán belül szabad tekintetbe venni.

A Dreadoughtokról szólva, foglalkozik a triezti Stabilimento Tecnicoiban épülő Dreadoughtokkal.

A haditengerészet vezetőségének nyilatkozatából kitűnik, hogy ezekre nézve a hadügyi kormány, ha nem is jogi, de erkölcsi obligót vállalt és nemcsak kezdeményező lépéseket tett, de befejezett tényeket is teremtett anélkül, hogy a két állam kormányának hozzájárulását kérte volna.

Ezért kéri az albizottság ama határozatának elfogadását, mely szerint utasítatik a hadvezetőség, hogy mindazon tervek és intézkedések tekintetében, melyek végrehajtása olyan pénzügyi megterheléssel jár, melyre a megszávozott költségvetésekben fedezet nincs, ezentul még kezdeményező lépéseket se tegyen mindaddig, míg a két kormány előzetes beleegyezését ki nem kérte.

Hasonlóképpen kéri az albizottságoknak a szállításokra és zászló- s cimerekérdésre vonatkozólag hozott határozatainak és a tengerészeti költségvetésnek elfogadását.

Báró Daniél Ernő sürgeti a flotta fejlesztését.

Mezőssy Béla a költségvetési jog kijátszásának mondja a hadvezetőség eljárását. Utal arra, hogy az angol pénzügyi államtitkár maga is nyíltan kimondotta azt, hogy a flottafejlesztés dolgában az érdekelt körök, a bankok, ipari vállalatok és a hajóépítő társaságok mesterségesen szítják a vélekedést, mert ez jó üzletet biztosít nekik. Nekünk ezt az üzletet versenyt nem kell követni. Az is furcsa, hogy mikor a hadvezetőség a jövő évre nagy flotta-programmal akar előállni, most azt mondja, hogy még nem tárhatja fel terveit. Határozati javaslatot nyújt be, mely szerint az országos bizottság helyteleníti a hadvezetőség eljárását a két nagy csatahajó megrendelésénél.

Rakovszky István csatlakozik *Mezőssy* javaslatához.

Nagy Ferenc ellenzi azt.

A tengerészeti vezetőség nevében *Lulice*

Károly korvettkapitány szólalt fel. A tengeri erő fejlesztése nem attól függ, hogy mekkora az ország partvidéke, hanem, hogy mekkora az állam, amely erre a tengerpartra támaszkodik. A monarchia nagyhatalom, ennek megfelelő flottára van szüksége. Erről a flottáról előre kell gondoskodnunk, mert a hirtelen veszély esetében már későn volna intézkedni.

A bizottság ezután elfogadta *Rosenberg* indítványait, *Mezőssy* javaslatát pedig elvetette.

Városi közgyűlés.

— Második nap. —

A novemberi rendes közgyűlésnek tegnap volt a második napja. Lányha érdeklődés mellett folyt le, gyér számu bizottsági tagok jelenlétében. Csúpan a köztisztasági szabályrendelet keltett némi vitát, mely után levették a szabályrendeletet napirendről.

A közgyűlés lefolyásáról a következő tudósításunk szól:

Hlatky Endre főispán elnökölt.

Az előző közgyűlés jegyzőkönyvének hitelesítése után hozzákezdenek a köztisztasági szabályrendelet tárgyalásához.

Elsőnek *Balogh Döme* szólalt fel. Indítványozza, hogy a szabályrendelet tárgyalását vegyék le a napirendről és egy rendkívüli közgyűlés elé terjesszék, mert a bizottsági tagok csak egy pár nappal ezelőtt vették kézhez a szabályrendeletet s így azzal kellő alapossgal nem foglalkozhattak.

Dr. Moskovits József szintén levétni kívánja a napirendről, de egészen má' indokokból. Szerinte ez a szabályrendelet nélkülözi a kérdés mély és alapos áttekintését. Nem elég csak a szemétkihordást szigoru sanctióval megállapítani és új adót sózni a város közönségének a nyakába, hanem tekintetbe kell venni az e téren elért újabb eredményeket is. Ma már a modern városok a szemetet iparilag feldolgozzák és az így előállott jövedelmet fordítják a köztisztaság céljaira, főlegessé tevén ezáltal az újabb adómegterhelést. Lehetséges az is, hogy a szemétkihordást bérbeadják egy vállalkozónak, ha nem akar a város a szemet feldolgozásával házilag foglalkozni.

Dr. Hoványi Gyula a szabályrendelet azon paragrafusá ellen szólal fel, mely szerint minden házigazda köteles a szemetjét kivitetni. Szerinte az a helyes, hogy, aki szemetjét a saját céljaira (pl. kertbe) fel tudja használni, az ne köteleztessék erre.

Dr. Kurländer Ede azon az állásponton van, hogy a szabályrendeletet először meg kell hozni. Az aztán már egy későbbi kérdés, hogy feldolgozzák-e a szemetet, vagy sem.

Dr. Grósz Menyhért, *dr. Kazai Kálmán* és *Gábel Jakab* hozzászólása után a közgyűlés levette a napirendről a szabályrendeletet és egy rendkívüli közgyűlés elé utalta.

A felső gyaloghíd mellé építendő vámbáz ügyénél *dr. Hoványi Géza* igen életrevaló indítványt tett. Azt kívánja ugyanis, hogy mondjon le a város arról a 3400 koronáról, melyet évente a vámbérlőtől kap és a forgalom megkönnyítése érdekében tegye a hidat szabaddá. Az ingyen átjárást a közelfékvő reál, polgári és kereskedelmi iskolák is erősen indokolják.

Balogh Döme ellenzi az indítványt.

Rimler Károly polgármester szintén elfogadandónak véli az indítványt, az úgy gazdasági természetű azonban azt a formalizmust kívánja meg, hogy azt a tanács terjessze elő a közgyűlésnek. Ezért kéri, hogy ilyen értelemben határozzanak. A közgyűlés eszerint határoz.

Dr. Kurländer Ede indítványa felett, a Püspök- és Félix-fürdő megvétele tárgyában, úgy határozott a közgyűlés, hogy azzal csak akkor fog foglalkozni, ha a tanács az ügyet kellőleg előkészítette, nevezetesen, ha a polgármester érintkezésbe lépett az érdekelt felekkel.

Több apróbb tárgy elintézése után az elnök a közgyűlést bezárta.

A készfizetések. Bécsi tudósítónk jelenti: Az Osztrák-Magyar Bank főtanácsa tegnap bizalmas értekezletre ült össze, amelyen *Popovics* bankkormányzó megismertette a főtanács tagjaival a két kormány között a bankszabadságra és a készfizetésekre nézve létrejött kompromisszumot. A Neue Freie Presse jelentése szerint a két kormány fogja megállapítani azt a terminust, amelyben a készfizetések felveendőek, de az akció végleges keresztülvitele előtt a két parlament fogja leadni szavazatát.

A két kormány szakelődői különben ma Bécsben folytatták tanácskozásukat, mely valószínűleg ma be is fejeződik. A pénzügyminisztereknek teendő jelentés után a bank főtanácsa ülésre jön össze, hogy a kormányok egyezménye dolgában állást foglaljon. A főtanács ülésén a magyar kormány részéről *Papp* és *Teleszky* államtitkárok, az osztrák kormány részéről *Wimmer* osztályfőnök és *Thaa* udvari tanácsos vesznek részt, mint kormánybiztosok.

A magyar delegációból. A magyar delegáció külügyi albizottsága tegnap délután ülést tartott és a külügyi költségvetést tárgyalta. Előadó volt *Vickenburg Márk*. Hozzászóltak az előadói javaslatához gróf *Csáky Gyula*, *Miklós Ödön*, *Issekutz Győző* és gróf *Majláth József*. Helyeselték és elfogadták a költségvetést.

Bihari cselédek sorsa Bädenben.

A konzul közbelépése.

A napirenden lévő cselédmizériáknak csak a felét teszik azok a bajok, amelyek a cselédek miatt állanak elő. A másik fele a cseléd-tartó gazdák eljárásai miatt vannak. Az utóbbi bizonyítékául szolgál épen a bádéni osztrák-magyar konzul feljelentése, amelyet Biharvármegye alispánjához intézett tegnap. A feljelentés egy már évek óta tartó büntetendő cselekményről rántotta le a leplet és hívta fel a hatóság figyelmét a dolog megszüntetésére.

Az esetről az alispáni hivatalban levő akták a következőket bizonyítják.

Bizonyos *B. M. Krauss* nevű bádén rabbi a múlt évben a belényesi járásból, *Feneresről* egy *Szure Mariska* nevű leányt csalt ki cselédnek Bädenbe. A cselédnek — gondolható — hogy mily ígéreteket tehetett *Krausz*, ha az oly hosszú utra szánta el magát. Többek között 18 forintos finom ruhákat is ígért az egyszerű oláh leánynak, aki a csábítgatásokra ki is ment a rabbihoz.

Az ígéretekből természetesen semmit sem tartottak meg. A konzul panasza szerint a leánynak ócska ruhákat adott a rabbi. Pénzt egyáltalán nem kapott, ellenben a legkeményebb munkákra fogta be a leányt. Enni szintén keveset kapott *Szure Mária*, aki egy évi keserves munka után teljesen tönkre ment.

A már önmagával csaknem tehetetlen leányt, mikor már nem tudta tovább használni, kiállította az utcára, ahol a jószívű emberek adakozásából tartotta fenn magát addig, míg az osztrák-magyar konzulhoz nem jutott el a dolog híre. A konzul a hírek hallatára magához hívatta a leányt és gondoskodott róla, hogy kényszer-utlevéllel utnak induljon Búdapest felé.

A konzul nem elégedett meg ennyivel, hanem utána járt a dolognak és ekkor megtudta, hogy *Krausznak* már nem első esete a jelenlegi és hogy ezekből arra lehet következtetni, miszerint a rabbi ilyenformán olcsó cselédkehez akar jutni anélkül, hogy ebben valaki megakadályozható.

Kutatás után megtudta a konzul azt is, hogy *Krausz* minden évben baza jár Belényesbe rokonainak látogatására és akkor szerz magának cselédet is, aki aztán követi őt a tényes ígérek alapján.

A konzul tegnap érkezett feljelentésében kéri az alispánt, hogy hasson oda, miszerint Krausz ne kaphasson cselédet. Kéri ez alkalommal, hogy közzételjen adják Belényes környékén tudtára Krausz eljárását és büntetés terhe alatt tiltásuk meg, hogy valaki Krauszhoz cselédnek álljon. Ezzel ugyanis a konzulnak is felesleges munkát okozunk, de költségébe is kerül a magyar államnak, mert az utazási költséget a kincstárnak kell megfizetni.

Az államrendőrség Budapesten kihallgatta Szure Máriát, aki a fentiekre vonatkozólag keveset tudott mondani, mert alig tud értelmesen beszélni. A leányt az államrendőrség utnak iadította Feneres felé.

Tanácskozás a husdrágaságról. Weisskirchner osztrák kereskedelmi miniszter ma reggel 9 órakor Prandtner osztrák miniszteri tanácsosnak jelentését fogadta, azután az osztrák kormányférfiak értekezletre gyűltek össze, melyen a husdrágaság ügyében az osztrák kormány álláspontját precizizálták. Az értekezlet után az osztrák kormányférfiak kereskedelmi miniszteriumba mentek, ahol a magyar kormány tagjaival tanácskoztak.

UJDONSÁGOK.

* **József főherceg balesete.** József főherceget tegnap éjszaka baleset érte. Este Libits Adolf jószágkormányzó kíséretében megjelent a Nemzeti Színházban, ahol az Endre és Johanna előadását nézte végig. Előadás után kocsijába ült és hazahajtott budai palotájába. Mikor a lépcsőkön felment, megcsuszott és hanyatesett a kövezeten. Metsző fájdalmat érzett a lábaiban és a fájdalom ma délelőttig sem szűnt meg. Délelőtt tíz órakor magához kéréte Dollinger professzort, aki megvizsgálta és kérte, hogy jöjjön át a klinikájára, a hol a Röntgen-vizsgálat megtörtént. Erősebb csontsérülés nincs, a főhercegnek azonban nyugalomra lesz szüksége. Pár napig nem fog lovagolhatni sem, de ha nem jár ki, néhány nap múlva meggyógyul.

* **Nagyváradia a X. Katholikus nagygyűlésen.** A holnap kezdődő budapesti katolikus nagygyűlésen az egész katolikus világ képviselve lesz; bátran elmondhatjuk, hogy az eddigi összes nagygyűlések közt méreteiben ez lesz a legimpozánsabb. Nagyvárad, Szent László városa szintén méltóképp vesz részt a katolikus Magyarország öntudatra ébredésének e hatalmas megnyilatkozásán. Ott vannak Fetszer Antal és dr. Lányi József felszentelt püspökök, kik közül a vikárius már tegnap elutazott, hogy részt vegyen a mai püspöki konferencián. Kivülük ott lesznek a nagygyűlésen: dr. Karácsonyi János egyh. elnök vezetésével a kath. kör. következő tagjai: Sédchenyi Jenő apátkanonok, Echerolles Gilbert dr., Gaszner Károly, Guta Elemér dr., Gyöngyössi István dr., Halmos András, Hoványi Gyula dr., Imrik Zoltán, Imrik Gusztáv dr., Kacsvinszky Andor, Kelemen Kálmán, Kiss Döme dr., Krüger Aladár dr., Máté András, Mészáros József, Schweiger Ede dr., Subajda György dr., Sürger Bertalan, Szabeny Gyula, Székely Sándor, Szilágyi Dózsa, végül a Kath. Legényegylet öt tagja Hágen Ferenc igazgató vezetésével.

* **Áthelyezett tábori lelkész.** A Rendeleti Közlöny legutóbbi száma közli, hogy a hadügyminiszter Trebitsky Ferenc tábori lelkészt Nagyváradról Raguzába helyezte át. Trebitsky volt az, aki a nagyváradia katonai csapatkórházban magyar könyvtárt rendezett be.

* **Báró Kaas Ivor jobban van.** Báró Kaas Ivor, a hírneves publicista, ki már hónapok óta súlyos betegen fekszik a városligeti Batizfalvy-féle szanatóriumban, most ment át a krízisen. Az orvosok reménykednek, hogy a nagybeteg publicista rövidesen föl fog gyógyulni.

* **Elfogadott meghívás.** Nagyvárad város törvényhatósága nemrégén meghívta a Múzeumok és Könyvtárak Országos Egyesületét, hogy jövő évi közgyűlését tartsa Nagyváradon. Az egyesület elnöksége a meghívást elfogadta s tegnap arról értesítette Rimler Károly polgármestert, hogy az 1911. évi kongresszust Nagyváradon tartják.

* **A státus.** Mikor a jelenlegi kormány uralomra lépett, a megyei tisztviselőket azzal kecsegtette, hogy lesz státus-rendezés, lesz minden, csak várjanak. Es most, amikor a tisztviselők utána jártak a dolognak, hogy megtudják, mi lesz az ígérettel, a legnagyobb megütközéssel vették tudomásul, hogy státus-rendezés nem lesz. Ha mégis nagyon találják forszírozni a dolgot, akkor majd 1913-ban csinálnak valamit. A tisztviselőket roppant felháborította a kormány eljárása, mert tudták, hogy a koalíciós-kormány a státus-rendezést programjába vette 1910-re és már minden készen volt, csak a Ház elé kellett volna terjeszteni. A meglepetésben azonban nem sokáig maradtak a tisztviselők, mert Gömör megye indítványára országos mozgalmat indítanak a vármegyék, hogy a státus-rendezést mielőbb foganatosítsa a kormány. A gömri átirat tegnap Bihar megyéhez is megérkezett és csatlakozásra szólítja fel Bihar is. A státus-rendezésnek az ügye a decemberi közgyűlésen kerül tárgyalás alá, amikor igen érdekes felszólalásokat fog provokálni.

* **Kinevezés.** Hlatky Ennére főispán dr. Poyrnár Dezső szakadjnokot, aki jelenleg a szabadságon levő Dajka Endre alkapitány helyett a rendőrség iparügyosztályát vezeti, tb. aljegyzővé, Egely Alajos és Fluck Ferenc közigazgatási gyakornokokat pedig, akik a rendőrség büntetői osztályához vannak beosztva, tb. fogalmazókká kinevezte.

* **Esküvő.** Csáky Sándor váradolaszii vendéglős nőül vette Körösi István vendéglős szép és kedves leányát, *Irmuskát*. A világi kötést egyházi áldás követte, melyet Imrik S. Zoltán váradolaszii esperes-plébános adott az új párra, magas szárnyalású beszédben ecsetelve a házasság fontosságát. Esküvő után a násznép a menyasszony vendégszerető házában gyűlt össze, ahol számos felköszöntőkben éltették az új párt.

Bányai Károly kir. adótiszt ma, szombaton délután 4 órakor tartja esküvőjét bájos arájával, Solyom Ilonkával, Solyom Gyula városi irodaigazgató kedves leányával, az újvárosi ev. ref. templomban.

* **A nagyváradia múzeumért.** E lap hasábjain már többször szóvá tettük, hogy Bihar megye területe igen sok értékes történelmi régiséget rejt és hogy azt nem a mi, hanem a szomszédos debreceni múzeum részére gyűjtik. Így legutóbb is Biharudvariban értékes leletekre bukkantak, amelyeket szintén a debreceni múzeumnak ajándékoztak. A dologra figyelmessé lett a Bihar megyei Történelmi és Régészeti Egyesület is és tegnap beadványt intézett ebben az ügyben az alispánhoz. Az egyesület kéri, hogy az alispán rendeleteleg utasítsa a hatóságokat miszerint a másnak, mint a biharmegyei régészeti egyesületnek ne adjanak ki ásatási engedélyeket és az idegenek ásatását akadályozzák meg.

* **A népszámlálók panassa.** A derecskei népszámlálók tegnap terjedelmes panasszal járultak az alispánhoz. A panaszkodók keveselik azt a 4 korona napidíjat, amit részükre megállapítottak. A panasz szerint a többi járásban mindentűt 5-6 korona napidíj van a népszámlálók részére megállapítva. Tekintettel a nagy drágasági viszonyokra, kéri, hogy a derecskei népszámlálók napidíját is emeljék fel 6 koronára.

* **Házakat építenek a vasutasok.** Egy évvel ezelőtt alakult Szegeden a MÁV. alkalmazottak házépítő és önszegélyző egyesülete r.-t., melynek legfőbb célja, hogy a vasutasoknak, lakbérüknek megfelelő amortizációra házakat építsen. Az egyesületet több előkelő fővárosi pénzintézet finanszírozza s így már a vidéki városokban egy év alatt több, mint 800 vasutas házat épített. A részvénytársaság a jövő nyáron a nagyváradia vasutasoknak fog házakat építeni. A városi vasutasok közül eddig több mint nyolcvanvan jegyeztek elő a házépítésre. A vasutas családi házakat a Köblös-féle téglagyár mellé a Petőfi-utca üres telkekre fogják építeni.

* **Licitálni kell mindenáron.** Hiába volt eddig minden szigorú intézkedés, a határidők kitolása, az aratás bevárása, a köztartozásokat sehogy sem akarják fizetni. Tegnap erre vonatkozólag az alispán röviden szigorúan a következő reedeletet adta ki:

Minden fűszolgabíró Urnak.

Az összes köztartozások legerélyesebb behajtására utsítom.

Nagyvárad, 1910. nov.

Alispán.

A reedeletre most már nem lesz pardon, peregni fognak a licitáló dobok vagy pedig fizetnek, mert úgy látszik kimérettel nem fizeti senki az adót.

* **Trachomás betegek Belényesen.** A belényesi fűszolgabíró jelentése szerint dr. Budek Ferenc és Marozsán György orvosok összesen 997 gyermeket vizsgáltak meg a folyó tanév elején. A megvizsgált gyermekek közül 77 gyermek szemét hurutosnak, 9-ét trachoma gyanusnak és 4-ét trachomásnak találták. A megfelelő intézkedéseket foganatosították.

* **Márton ludja.** Azt mondja az álmoskönyv »ludhust enni jó.« Ebben igaza is van, mert valóban nem megvetendő a jó libahus. De a Márton napi ludnak nemcsak gastronomiai, hanem meteorológiai jelentése is van a magyar ember szemében. Azt tartják ugyanis, hogy a Márton napi nov. 11. lud elárulja, hogy milyen tél lesz. Nem gárogásával, mert hiszen erre a virtusra a falban már képtelen, hanem mellestojának színevel. E szerint kemény télre lenne most kilátás. Sajnos, ez a jóslás sem ér ám többet, mint a kacsaprognoz, hogy »ha a kacska fürdik a viz alatt marad, az idő változik, vagy pedig — megmarad.

* **Adj pálinkát, mert agyonlőlek.** Margittai tudósítónk jelentése szerint tegnap Micskén vér folyt a pálinka miatt. Rostás Sándor cigány ugyanis tegnap egész nap a kocsmában ivott, majd mikor minden pénzét megitta, egy barátjával együtt hazament és ott a feleségétől követelte, hogy hozzon neki pálinkát. A szegény asszony megtagadta férje követelését, mire ez revolvert rántva elő dühösen kiáltotta:

— Adj pálinkát, mert agyonlőlek.

Az asszony még erre sem adott pálinkát, mikor Rostás a revolvert az asszonyra szegezte. A dolog komolyságát látva Rostás barátja, kiakart csavarai a fegyvert. E közben a fegyver elsült és a golyó Rostás barátjának a lábába fúródott.

* **Egy főhadnagy halála.** Egy Nagyváradon igen jól ismert, rendkívül szimpatikus főhadnagy haláláról adnak hírt Budapestről. Schannen József 37-es főhadnagy tegnap hirtelen meghalt. Csak egy-két hete távozott el Nagyváradról s akkor még teljesen egészséges volt. Halálának bővebb részleteiről még nem tudni.

* **Ösenedélet a ligetben.** Veres Imre cipészsegéd, aki a Moskovits cipőgyárban dolgozik, tegnap este 7 és 8 óra között munkából ment haza. Amint a Bunyitay-ligeten meut keresztül, a sziget környékén két 18—20 év körüli fiatal ember állott elébe és cigarettát követelt tőle. Veres Imre a kérést nem teljesítette, mire az egyik jómadár Veres Imrét fejbe akarta ütni. Veres az ütést kivédte s támadóját fellökte. A két támadó erre visszahúzódt s amidőn Veres Imre a Görbe-utcáhozért, ismét rávetették magukat, őt a földre leteperték s a hasára térdelve arcát összeharomolták. A támadók egyike kést is akart rántani, mielőtt azonban kését elővette volna, Veres Imre nagy erőfeszítéssel kiugrott kezeik közül s elfutott. A rendőrség az eljárást az ismeretlen támadók kézrekerítése céljából folyamlatba tette.

* **Aki licitáltatni akarja a gazdáját.** Rákosi Jónás valamikor a diószegi hitközségnek volt tanítója. Ilyen minőségben azonban nem valami jó dolga volt Rákosi Jónásnak, mert csakhamar ott hagyta a tanítóságot és Budapestre költözött. A hitközség azonban sok fizetéssel maradt adósa a tanítónak, aki távozása után állandóan sürgette a hátrány megküldését. A sürgetések eredménytelenek voltak. Végre most megunta türelmet Rákosi Jónás és egyenesen a közigazgatási bizottsághoz fordult volt gazdája ellen. A panaszkodó tanító kéri a bizottságot, hogy a hitközség ellen rövidesen rendelje el a licitálást, mert ő már megunta a türelmet.

* **A Schlauch-téri dráma.** A tegnapi számunkban már ismertetett Schlauch-téri revolveres merénylet ügyében a rendőrség a nyomozást folyamatba tette. A Biharmegyei Közkórházban fekvő Kindle Magdolna előadása szerint ő Kovács László 24 éves máv. raktári munkással f. évi október 2-án váltott jegyet. Miután azonban arról győződött meg, hogy vőlegénye iszákos természetű ember, jegygyűrűjét Gál Zsuzsa nevű szobaleánnyal el küldte Kovács Lászlónak. Kovács László a jegygyűrűt nem fogadta el, hanem kérte Kindle Magda gazdaasszonyát, hogy vegye reá a szakító menyasszonyt, hogy ezen szándékától elálljon. Tegnapelőtt délután aztán 6 óra tájban Kovács László felkereste volt menyasszonyát, hogy személyesen vegye vissza tőle a jegygyűrűt. Midőn ez a gyűrűt Kovácsnak átadta, az ezt érdemtelten édes Magda kiáltással revolvert rántott elő s menyasszonyára sűtötte. Kindle Zsuzsanna azonban ezt észrevette, nővérét félre rántotta, úgy, hogy a golyó őt találta a csipőjén. Kindle Magda ekkor elszaladt és Kovács kátszer utána lött, amelyek közül az egyik találta. Kindle Magda sérülése 8 napon belül gyógyul, míg Kindle Zsuzsanna sérülése súlyosabb természetű s csak 8 napon túl, 20 napon belül gyógyul. A rendőrség Kovács Lászlót lezáratta.

* **Apasztják a villamos forgalmat.** A nagyvára-i villamos vasut igazgatósága tervbe vette, hogy a téli időnyre két vonalon apasztani fogja a forgalmat. Az egyik üzem-apasztás a Szacsyay-utcán fog történni, ahol a mostani 6 perces forgalmat nyolcra fogják redukálni, a másik pedig a Bányasoron lesz, ahol télen csak a Komárom-utcaig fog közlekedni a villamos. Az igazgatóság ezen tervét már közölte a tanácssal is, bejelentvén egyszersmind azt is, hogy a Bánya-sori vonalon a 20 filléres menetdíj helyett ezentúl csak 10 fillért fognak fizetni.

* **A vasárnapi repülés.** Már csak egy nap választ el attól a naptól, amikor Nagyváradon is látható lesz a huszadik századnak kétségkívül egyik legnagyobb jelentőségű felfedezése, a repülés. G. W. Hamel aviatikus fogja ezt nálunk bemutatni és az előkészületek legnagyobb részét már el is végezték. A Bleriot-típusú gépet a Lányi-féle hangárban helyezték el és a Bónay-kuti gyakorlóteret is átalakították erre a célra, hogy a repülés akadálytalanul történhessen és a közönség is megtalálja kényelmét. Hogy mily kiváló sportember G. W. Hamel, azt hisszük, nem lesz érdektelen, ha megemlítjük róla a következőket: Mindössze 21 éves fiatalember. Jogász és a cambridgei egyetem polgára. Előkelő angol ur családból származik. Az édesapja az angol királyi család udvari orvosa. A szülei Hamelt, mint általában az angol ifjakat, sportra nevelték s a sportszervezője vitte az aviatika terére is. Mint sportmann igen jelentős sikereket ért el. Mult év decemberéig ő tartotta az automobil gyorsasági világrekordot. A st. moritzi téli sportversenyeken a bobsleig és a cvesta run világbajnokságát nyerte el s ez alkalommal Ferencz Ferdinánd is gratulált neki. Az aviatikával mástól éve foglalkozik. Ma Bleriot legügyesebb és legkedvesebb tanítványa. A repülésre egyébként a jegyek Vidor Manó, Sebő Imre és Kiss Dávid üzletében kaphatók. Páholy-ülés 10 korona, első sor ülőhely 6 másodrendű 3 korona, állóhely 2 korona és 1 korona.

* **Mikor az inas is lehet bűnbak.** Epstein Lajos nagyszalontai mészáros 10 korona pénzbüntetésre vagy egy napi elzárásra ítélte az ottani főszolgabíró. A mészárosnak az volt a bűne, hogy a múlt hónapban egy növendék marhát vágott le és annak a husát szabályellenesen a többi marhák husával árulta. A megbüntetett mészáros kifogásokkal élt a büntetés ellen, mert állította szerint a marhát nem ő, hanem a tanulója vágta le és a husát az tette a többi hus közé, ahonnan már nem dobhatra ki. A különös kifogás természetesen nem fogja megváltoztatni az ítéletet.

* **Leesett a lóról.** Fenesi József, gróf Tisza István uradalmi kocsisa, Cséffáról Gesztre ment lóháton. Utközben a ló megbokrosodott, lovasát levetette s amidőn az a földre esett, fején és hasán úgy megrugta, hogy 20 napon felül gyógyuló sérülést szenvedett. Beszállították a biharmegyei közkórházba.

Rendelés szerűen készült
női és gyermek ruhák.

ELŐNYEI

Kitűnő szabás
Első rangu munka
Divatos tartós kelmék
Jutányos árak
Nagy választék

SPITZER BÉLA
női és gyermek ruha-áruháza
női és gyermek ruha szalonja.

Rákóczi-ut 3. sz.

GYERMEK CIPŐK, GYERMEK KALAPOK, GYERMEK HARISNYÁK ÉS GYERMEK fehérműleik
legjobb minőségben és
kedvező árban

REICHARD - áruháza

czégnél kaphatók.

x **Lloyd kávéház** ujonnan épített és fényesen berendezett téli kertheiségében november hó 12-én a következő pompás szórakoztató képek lesznek bemutatva: 1. **Elektra.** (Sophoklés tragédiája) 2. Az óra. 3. Francia hadgyakorlat. 4. Az árulás. 5. Dráma egy filmgyárban. 6. A pillangó. 7. Muki a színházban. 8. Vizesések Tirolban. Beléptidij nincs. Előzeny kiszolgálás. Kitűnő ételekről és italokról gondoskodik. A nagyérdemű közönség becses pártfogását kéri Hartstein és Órlei kávéház-tulajdonosok.

Angol uri szabóság.

Az európai modern divatokkal lépést tartva, saját műhelyemben több évi külföldi tapasztalataim érvényesítve, hani és angol legjobb kelmékből raktáromon elsőrendű öltönyöket, télikabátokat stb. készítek megrendelés után.

A n. é. közönség figyelmét felhívom cégemre.
Tisztelettel

HÄBER és TÄRSA férfiszabó.
o Nagy Sándor-utca 1. szám. o

x **Villamos csillárt** ne vásároljon, berendezést ne készítsen, míg **Stern**-nel a Bémer-téren nem beszél, felvilágosítok bárkit, ha nem is vásárol nálam. Terveket díjmentesen készítek. Raktáron tartok villamos és gáz főzőket, vasalókat, Wolfram és izzó lámpákat gyári áron házhoz szállítok. Bémer-tér 3. Telefon 556

Különlegességek rövidárúknban.

Keztyűk, fátýolok, harisnyák, shawlok és gombok kiárusítás miatt nagyon olcsón lesznek elárusítva

TÄTRAY GUSZTÄV
Rákóczi-ut 4. sz. — Telefon 783.

Mielőtt

az őszi és téli ruhaszükségeiteket beszereznék, ne mulasszuk el

FRIEDLÄNDER
angol uri szabó cég

előnyös áraitól és eredeti angol szöveteinek kitűnő minőségéről és elegáns szabásáról meggyőződni.

Nagyvárad, Szt János-utca.

A Krondorfi savanyuvíz a Buenos-Airesi kiállításon. Az Argentiniában összes savanyuvízei között legismertebb és legelterjedtebb Krondorfi savanyuvíznek a Buenos-Airesi bizományosai az »Exposicion der Higiene 1910« saját pavillont építettek ahol a Krondorfi vidék szokásához öltözött elárúsitónők a közönséget Krondorfival szolgálják. A Krondorfi mely az eddigi kiállításokon, ahol részt vett mindig a legelső díjat elnyerte, most is a Buenos-Airesi kiállításon »hors concours« állítatott, mivel a Krondorfi bizományosai a Jury tagjai is. Most a nedves idők beálltával a meghűlések napirenden vannak ezen előkelő Krondorfit kiváló nyálkaoldó szernek ajánljuk, ennek meglepő eredményéről mindenki meggyőződhet.

Frölich Pall kibérelte a Kargebvendéglőjét. Ma megnyitja, ezen alkalomból disznótort rendez, melyre egy a nagyérdemű közönséget, mint ismerőseit és barátait tisztelettel meghívja.

EGYESÜLETEK.

Segélyt a régészeti egyesületnek. A Bihar megyei és Nagyvárad régészeti és történelmi egyesület évenként állandóan 400 korona segélyt kapott Biharvármegyétől. Ezt az összeget azonban most törölte a miniszter a költségvetésből. Tekintve azt, hogy az egyesület lényeges károsodást szenved ez összeg elvesztése által, tegnap kérelemmel járult az elnökség a vármegyéhez, hogy a törölt 400 korona tételt ismételtlen vegyék fel a költségvetésbe és újra kérjék annak jóváhagyását.

Elhalasztott gyűlés. Hlatky Endre főispán holnap Bécsbe utazik audienciára a királyhoz, megköszönni kinevezését. Emiatt az Iparostanulók Otthona felügyelő bizottságának f. hó 13-ára összehívott gyűlését, melyen öt választják elnökül, elhalasztották. A felügyelő bizottság elmaradt gyűlése f. hó 27-én vasárnap délelőtt fél 11 órakor a Sztaroveszky-utcai Otthon épületében a már közölt tárgysorozattal mellett lesz megtartva.

Üzlet áthelyezés.

Van szerencsém a nagyérdemű hölgy közönség szives tudomására adni, hogy női szabó műhelyemet **Szaniszló-utca 4 szám alá helyeztem.**

Angol és francia munkát a legszolidabban árban készítek.

Tisztelettel

Karkusz Sándor.

A Népművelési egyesület gyűlése. A Bihar megyei népművelési egyesület tegnap gyűlést tartott új elnöke Fráter Barnabás alispán vezetésével. Az 50 koronás Erzsébet ösztöndíjat az egyesület egy izópallagai növendéknek adományozta; az öt darab 100-100 koronás tanítói ösztöndíjakra december 10-ig pályázatot hirdetett s végül Bihar megye új térképének kiadása ügyében megbízta Vasady Lajos al-elnököt, hogy Budapesten lépjen érintkezésbe a Posner céggel s mielőbb valósítsa meg az egyesületnek e régi tervét.

SZÍNHÁZ.

Heti műsor:

Szombat: Beulmans kisasszony házassága. Vasárnap d. u. Párisi élet. Este: Mikádó.

Beulmans kisasszony házassága.

Valamikor régen vigjátékirók úgy dolgoztak, hogy az életnek derűs oldalait lerajzolták, kiszínezték, az emberi gyöngeségeket szelíden kifigurázták és azt akarták elérni, hogy aki színházba megy, ne legyen kénytelen előbb elolvasni a vigjátékot, hogy megtudja, vajjon a leányát elviheti-e? Mulattatni akartak, nem az érzelmeiket csiklandozni. Es mulattattak is és az előadás után a nézőközönség derűs hangulatban, megelégedve hagyva ott a színházat, abban a tudatban, hogy kellemesen töltött el egy estét.

Ez a célja a Beulmans kisasszony házassága szerzőinek, Fosson és Wchelernek is. Egy derűs epizódot kiragadnak az életből s egy derűs estét varázsolnak vele a színházba, megmutatva, hogy talán még sem olyan rossz ez a régi vigjátéki recept?

Beulmans kisasszony papája a legnagyobb brüsszeli sörkiviteli üzlet tulajdonosa, aki a leányát egy hasonló gazdag cégtulajdonos fiához akarja adni. A leány, mint afféle jól nevelt polgárleány belenyugszik szülei akaratába, s észre sem veszi, hogy voltaképpen szerelmes a könyvelőjükké, Delbierrei Albertbe. Egyszerre kipattan a titok, mint a titkokkal történni szokott s Beulmans Suzanne tudára ébred annak, hogy nem a jegyesét szereti, hanem a könyvelőt, Albertet. A milyen ügyes leány, megérteti a vőlegényével, hogy nem egymásnak valók s ezt az ámuló örömszülőknél ki is jelenti éppen a hivatalos eljegyzéskor. Ebből a két család közt ellenségeskedés támad, amit azonban Suzanne ügyesen kibaszál arra a célra, hogy szüleit az Alberttel kötendő házasság gondolatának megnyerje. Sikerül is a végén s a fiatal pár boldogan ölelkezik össze.

Ezt az egyszerű mesét átszövik az emberi gyöngeségek humoros, de soha sem bántó karrikaturái. A francia eredetiben van, még egy vonás, ami a magyarban elvész: a brüsszeli belga franciaság eltérése a párisitól. Ezt csak úgy lehetne a magyarban éreztetni, ha a darabot nemcsak egyszerűen lefordítják hanem egészen átültetik hazai talajba. Így, a hogy fordításban kaptuk az ellentétet, magyarízűt kellett hozzá, hogy azért beszélnek valával és and-ennel a színpadon, mert ezzel akarják jelezni az ellentétet a párisi és a brüsszeli francia közt.

Az előadás mindennek előtt *Szentgyörgyi Mártának* jelenti egyik legszebb sikerét. Suzanne szerepének minden kedves naivságát és elragadó komolyságát ötletesen, sikkesen tudta ábrázolni. Igazi kis francia baba volt szerepé-

ben. *Sik Rezső* az öreg mormogó Beulmans volt, kitűnő maszkkal, sok egészséges humorral. Az ügyefogyott vőlegény szerepéből *Tóth Elek* csinált kacagtatóan komikus és eredeti figurát. A hű és veszekedő, de alapjában jószívű Beulmansné szerepében *Angyal Ilka* nyújtott sikerült alakítást. *Turányi* volt Del-pierre Allréd s ehhez a szerephez meg is volt a kellő alakja, jó organuma, csak több élet, több tűz kellett volna a szerepébe. Kis szerepében is eredetien komikus tudott lenni *Lebvey*. *Kassay*, *Hunyady* és *Pápainé* egészítették ki a szereplőket, megfelelő alakításokkal.

Az összjáték gyorsan perdült, a rendezés kifogástalan. —r.

Vasárnap a színházban. A szép muzsika hívei két előadásban szórakozhatnak holnap a színházban. Délután a nagy sikerrel fellevenített »Párisi élet«-et adják elő félhelyárak mellett, este pedig a híres angol operett-szersző: Sullivan Artur »Mikádó«-ja kerül új bemutatás, rendezés és stilszerű jelmezek mellett. Az egész énekes gárda résztvesz a nagysikerűnek ígérkező reprizben, a mely előreláthatólag telt nézőteret vonz a színházba.

TÁVIRATOK.

Egy tébolyda lángokban.

Newyork, november 11.

(Saját tudósítónktól.) Brandoni város tébolydájában ma ismeretlen okból tűz keletkezett. A tűz oly gyorsan terjedt, hogy a betegek megmentéséről szó sem lehetett. Sokan a tűzbe veszttek. A tűzláttára a betegeken kitört az örültség, rémesen ordítottak, egymás húsát márták és az ápolókat, akik ki akarták őket szabadítani, agyonverték. Egyesek kiugrottak az ablakon mások, a szomszédos erdőbe menekültek, ahol azonban, mire megtalálták őket, megfagytak. A betegek keresése még mindig tart.

A szabadkai mandátum sorsa.

Szabadka, nov. 11.

(Saját tudósítónktól.) *Molnár Elemér* kirtáblabíró ma tartotta meg a vizsgálatot *Janiga János* képviselő mandátuma ügyében, melyet petícióval támadtak meg. Összesen 9 tanu lett kihallgatva, de egy sem vallott terhelően. A petíciót így valószínűleg elutasítják.

Összeesküvés a köztársaság ellen.

London, nov. 11.

Ma végre félhivatalosan is megerősítik Lisszabonban, hogy a kormány katonai összeesküvést fedezett fel, amely a köztársaság megbuktatására irányult. Tömegesen tartóztatott le magasrangú tiszteteket, különösen a határmenti helyőrségeken. Öt tábornokot és tizenhét tisztet akkor leptek meg, mikor az összeesküvésen tanácskoztak. Az egyik tábornok nyomban főbelötte magát, egy másik tábornok és több tiszt elmenekült. Tizenkettőt vasraverse erős katonai fedezettel vittek Lisszabonba.

NYILTTÉR.

BÚTOR

jó kivitelben, jutányosan

REISZ

butorgyárában

Nagyvárad, Kossuth(Sas)-u. 7.

REGÉNYCSARNOK.

Rózsika.Irta: **White-Mellville G. J.**

— Angolból. — 136

De egy más valakinek a féltékenységtől és szeme észre vette és felismerte az ismerős arcot. Leonie minden vére epévé változott, mialatt szeretett ifjút ekkép a halál körmei közé látta rohanni, hogy elérhesse vetélytársát, Rózsikát. Egy pillanatra jobban gyűlölte Arnoldot kettejük közel és szívájaldalmában felrobbant a minát, mely romlását okozá.

— Arulás! kiáltá. Arulás a forradalom, a nemzet ellen! Montarbas kelepcebe vezet titeket, ne kövessétek őt. Figyeljétek, a katonák lenn vannak. Visszavonulási utunk el van vágva. Fusson, a ki tuthat.

Kész hallgatóságra talált; megzavarva, felizgatva, megütődve az udvarban levő nemzetőrösi katonák zajától; gyanakodók lévén Montarbasra az előzmények után az elmozdítás miatt, melyet Ignatius atya iránt tanusított s a végzetes lövés miatt, melyet a támadáskor tett, nagyon is örültek, hogy ép bőrrel szabadulhatnak a veszélyes lépcsőről, mely máris elboritva volt halottjaikkal.

De, mint minden tömegnek, úgy nekik is egy áldozat kellett. Santerre csak három szót mondott embereinek és Montarbas, mialatt hősiiesen előre vezeté a rohamot, hátulról fogva, guzsba kötve találta magát; szemét bekötötték és kisiettek vele a palotából arra a vonalra, ahol a halárus asszonyok táboroztak a megelőző éjszakán.

Itt lefektették őt a puszta földre és négy

szanculotte állt őt fölötte töltött puskával, kiknek meg volt hagyva, hogy golyót röptsenek az agyába, mihelyt megmozdul vagy megszólal; s valóban ezek nem is kivántak semmit jobban, mint azt, hogy e parancsot végrehajthassák.

Montarbas tovább már nem árnithatta magát. Tudta, hogy most már mindennek vége van, hogy mindenét feltette egy kockára s elveszté a játszmát, melyben a vesztesnek többé nincs semmi kiútása. Veszett! De mit? Az ország kormányát? Megbecsülte volna-e ezt, ha megnyeri? A nemzet helyeslését? Bá! tudta, hogy mi a nemzet! Bocsületét? Az már rég oda volt! Életét — azt alig tartá érdemesnek megtartani! Már is meglepetve tapasztalá, hogy mily keveset törődik életével.

(Folyt. köv.)

A szerkesztésért felelős:

Dr VUCSKICS GYULA.

1627—1910. sz. Nagyvárad 1. sz. Káptalantól

Hirdetmény.

A nagyvárad latin szertartású Káptalan ezennel közhírré teszi, hogy az adományozása alá tartozó, évi 500 kor. „Novák Mária“-féle ösztöndíj az 1910-11. iskolai évre adományozás alá kerül.

A pályázati határ idő 1910. évi december 15-ik napja bezárólag.

Ezen ösztöndíjra pályázhatnak első sorban Novák vagy Jedlicska nevű olyan közép iskolai keresztény tanuló, kik az ösztöndíj-alapító, Jedlicska Gusztávné Novák Máriával, vagy ennek férje Jedlicska Gusztávné vérégi összeköttetésben vannak, másod sorban az ezen vérégi összeköttetésben levő, habár más nevet viselő keresztény középiskolai tanulók, harmad sorban végül a Nagyváradon létező középtanodák valamelyikét látogató r. kath. vallású, szegény, jó erkölcsű s jól tanuló árva ifjak, vagy olyanok kiknek anyjuk özvegy.

Az ösztöndíjat elnyerni óhajtó ifjak tartoznak ez iránti kérvényüket a vérégi összeköttetést igazoló s tanulmányaikat, és illetőleg vagyoni állapotukat s árva voltukat fejtűntető okmányokkal felszerelten a fent kitett pályázati határidőn belül a nagyvárad 1. sz. Káptalanhoz betérjeszteni.

Ezen ösztöndíj minden évben adományozás alá kerül.

Kelt Nagyváradon, 1910. okt. 31.

Nagyvárad 1. sz. Káptalan.

A
„TISZÁNTÚL“-ra
előfizethetni
mindennap.

Gyorsan pusztul a bőr s ezt Ön
bánja,
Ha Fernolend NIGRIN-jét nem
használja.

Eladó föld.

Nagyváradtól 15 percnnyire
fekvő mintegy 55 kat. hold kiterjedésű elsőrendű szántóföld a szükséges épületekkel ellátva egészben vagy parcellákban eladó.

A feltételek megtudhatók a
Nagyváradon székelő **Központi
Takaréspénztárnál.**

Vegyél!**Vegyen!****Vegyünk!****10. 13. és 17.**

Koronáért

Moskovits Antonomiai cipőt**Nagyvárad**Kossuth-utca 5. gyár épület és
:: Bémer-tér, Fő-utca sarok. ::**Gümőkór (tüdő)**

köhögés, számarköhögés, influenza és a légzőszervek bajainál
az orvosi kar kiváló eredménnyel alkalmazza a

SIROLIN „Roche“-t.

SIROLIN „Roche“-t kellemes íze és kiváló hatása folytán szívesen veszik.
Az összes gyógyszerárakban eredeti SIROLIN „Roche“ csomagolást kérjünk és több
rosottan utasítsunk vissza minden pótkészítményt.

F. HOFFMANN-LA ROCHE & Co.,
Basel (Svájc). — Grenzach (Németország).

Hirdetések

felvételnek a kiadóhivatalban.

A Z I G A Z,

— hogy sehol sem lehet oly kellemesen szórakozni, mint —

Kecskeméthy István

„NEMZETI“ vendéglőjében.

Most szüret után, édes must, karcos bor a legjavából kapható. Kitűnő magyar konyha. A legjobb fajborok. Abonánsok polgári árban megegyezés szerint szolgáltatnak ki.

— Minden este fényes műsor —

mozgófénykép előadás.

— Belépti díj nincs. —

A vidékiek találkozóhelye.

Szalodámban szobák 1 korona

— 60 fillértől kaphatók. —

Számos látogatást kér tisztelettel

Kecskeméthy István vendéglős, a NEMZETI szaloda, vendéglő és kávéház bérloje.

A kávéház egész éjjel nyitva.

Baross-utca 60. számú ház földszintjén két szoba, konyha és mellékhelyiségekből álló lakás 1910 évi

november 1-től kiadó

Értekezni lehet Polgári Takarékpénztárnál, Kossuth-u. 4. sz.

Petrozsényi, salgótarjáni, karwini és poroszszen, kovácszen, gázyári-lupényi és karwini bányacox, ipari- és háztartási célokra

Salamon Jakab és Ta. cégnél.

Budapest, V. Erzsébet-tér 5.

:: Telefonszámok: 73-96, 73-97, 73. 98. ::

Nagyvárad város

VILLAMOS MŰVE

Iroda és raktár: NAGYVÁRAD, Vár-tér 1.

Raktáron tartjuk a javított dr. Just-féle

Wolfram lámpát

melynek áramfogyasztása az izzólámpával szemben 75 százalék megtakarítást mutat fel. 40 gyertyás Wolfram lámpa darabja 3.60 kor. 100 gyertyásé 5 kor. 50 fill.

Sima izzólámpa dbja 72 fillér,

tehát 5 százalék kártell áron alul.

Mindenemű izzólámpa különlegességek, fényképezési lámpák ugyancsak legolcsóbb áron kaphatók.

Csillárok,

ivólámpák

állandóan nagy választékban kaphatók a villamos telepen külön célra épített nagy

csillár-raktárunkat megtekintésre ajánljuk.

Ugyanott állandóan raktáron tartunk

villamos motorokat

1. lóerőtől 12 lóerőig minden nagyságban

Elvállaljuk

villamos világítás

és erőátviteli berendezések felszerelését, bővítését, átalakítását, javítását, ivólámpák kezelését, hozzávaló szénpálcák szállítását, berakását és minden e szakmába vágó munkákat a legolcsóbb árak mellett.

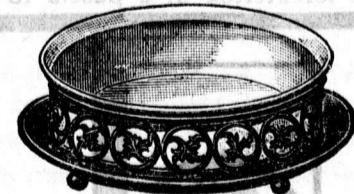
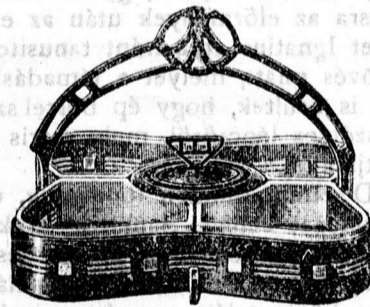
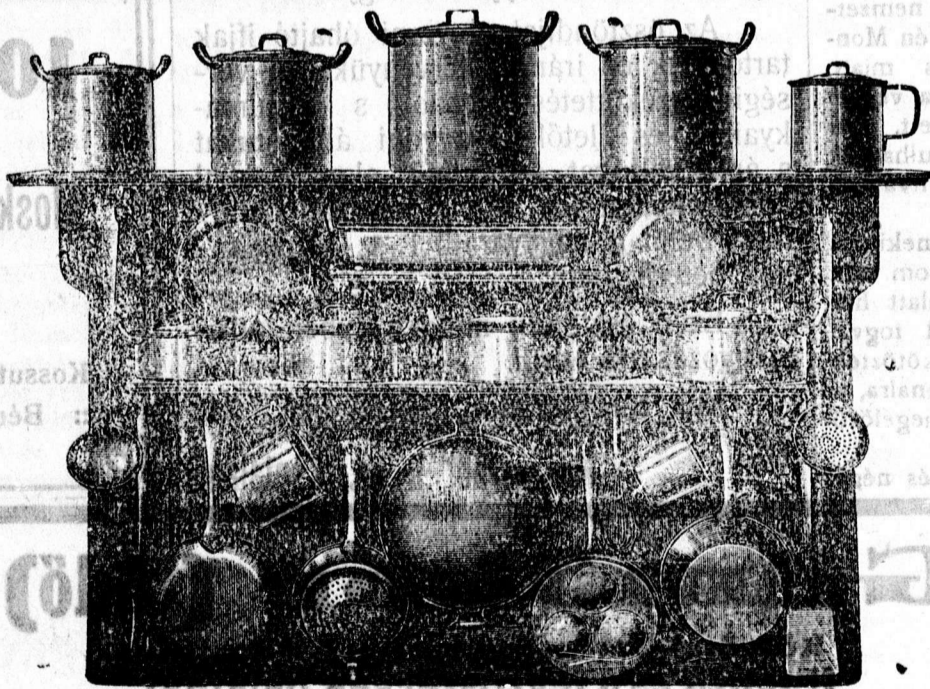
Költségvetések ingyen.

Telefon szám 514.

Főszerező telefonja 55. sz.

81

Egész éjjel ügyeletes szolgálat.

Modern konyhaberendezések és háztartási különlegességek.

Tarsoly és Risztó különlegességek vaskereskedése

Nagyvárad, Rákóczi-ut. Telefon helyben és vidéken 390.